

СЯНКА

© Васил Панайотов, *автор*

© Дамян Дамянов, *художник на корицата*

София • 2020

© Сиела Норма АД

ISBN 978-954-28-3211-9

Васил Панайотов

сянка

В памет на Хамър

*Моят първи приятел отдавна се скита из рая...
Някой ден ще го стигна, ще чукна на входа. И зная –
ако Бог ме попита: „На обичане кой те научи?“,
ще Му кажа с ръка на сърцето: едно куче!*

Ники Комедвенска

4 юли 2018 г.

Ден 1

Добро утро!

Казвах си го всяка сутрин в банята, пред огледалото, и това бе първата ми лъжа за деня. Тази сутрин не го направих. Днес ще съм честен. Няма нищо добро в утрото ми. Всъщност от целия ден най-противно е точно то. След краткото спасение на съня, през който за малко съм забравил, с пробуждането нахлува споменът за пустотата, която ми предстои. Пустотата, която трябва да понасям.

Или не трябва.

Днес реших да се самоубия. Решението ми не е спонтанно. Обмислям го от близо година. През нощта спях лошо, сънувах самоубийството си и се потях. Няколко пъти се будих, но не дотолкова, че да осъзная реалността. Нишката на съня изтъняваше, но преди да се скъса съвсем, я хващах за здраво място и пак се изтеглях там. Сутринта сметнах, че съм спал 10 часа. Обикновено спя по 3 – 4. Почти на 40 години съм. Ако добавя и времето, през което не съм спал, стават 42.

Първоначално идеята за самоубийство касаеше само чуждото самоубийство. Какво кара някого да си посегне, за да умре? Прочетох една статия по въпроса. В нея пишеше,

че годишно се правят до двайсет милиона опита, като едва един милион приключват с успех. От този един милион само 22% не са имали шанса да живеят поради някакъв фатален здравословен проблем. Излиза, че четирима от всеки пет човека слагат край на живота си, без той да е бил физически застрашен. Аз съм сред тях. Според последния медицински преглед съм клинично здрав, като само чернодробните ми нива на ASAT и ALAT са леко над референтните, защото предната седмица бях настинал и пих парацетамол. Нямам рак, СПИН, склероза или друго нелечимо заболяване. Очевидно обаче и с други е така. Тогава? Според същата статия самоубийство се извършва от отчаяние, причините за което могат да са депресия, биполярно разстройство, шизофрения, злоупотреба с наркотици, алкохол и антидепресанти, но водещ мотив в статистиката е несподеляната любов. Може и да е водещ, но не е моят мотив. Не съм се влюбвал никога, а ако това някога ми е тежало, то е било отдавна. После свикнах. Вместо любов споделях самотата си. Но не цялата. За мен самотата е дар. Споделях части от нея. Часове. И само с жени, достатъчно отчаяни, за да се примиряват с толкова. Усетех ли, че часовете почват да не им стигат, се освобождавах от жените с практичната пресметливост, с която се изхвърлят зад борда чували с пясък, когато тежестта пречи на балона да се издигне.

Трябва да уточня, че решението да избира смъртта, няма за цел да утвърди живота, както прочетох, че правят някои. Мними самоубийци, разчитащи идеята за предстояща смърт да освежи дните им, без намерение реално да си я причинят. Като в руска рулетка за страхливци. С револвер с капси. В играта на живот и смърт вадят смъртта от участие. Моето намерение е друго. Не искам да стимулирам живота си под заплахата на смъртта. Искам да свърша с него. Желанието

ми е осъзнато. Много по-осъзнато от причините за възникването му.

За пръв път разгледах самоубийството като опция някъде в младостта си. Изглежда, не съм бил единствен, защото в статията именно младежите съставляваха най-голям процент. След тях бяха старците. Старец – така пишеше – е човек над 60. Като младеж се определяше всеки под 20. В този момент съм еднакво отдалечен от двете основни категории и се явявам представител на групата от далечното трето място. Моите връстници са особено алчни за живот. Младите още не го ценят, а старите вече са престанали. Едните още имат идеали и са готови да умрат за тях. Това ги прави податливи на жертвоприношения с религиозен или идеологически мотив. Другите вече нямат нищо и за тях смъртта дори не е жертва, а спасение. Средната възраст тъкмо е минала през кризата на смисъла и яростно осъзнава изплъзващите ѝ се красиви години. Съвсем доскоро е гледала на тях като на безкрайни, а ето че вече свършват и финалът се показва на хоризонта, зловещ и мрачен. Под диктата на старостта младостта прави отчаян опит да се завърне. Ако младостта е лишена от минало, а старостта от бъдеще, средната възраст е лишена от достойнство. Няма нищо по-жалко от хора, непримирими с годините и отказващи да остареят. Тяхната заявка за повторна младост се проявява в инфантилно поведение: заноктени са в миналото и се опитват на мускули да се изтеглят натам. На моите връстници им се живее. Посегналите на живота си сред тях са все болни хора. Физически или психически. Физически аз съм здрав.

Днес е 4 юли. Според григорианския календар са минали 185 дни от началото на годината и остават 180 дни до края ѝ. После това се повтаря. Правя го 40 пъти вече. В средата на годината сме. А аз – в средата на живота. Бих имал повече

ентузиазъм, ако остават 180 дни до края на света. Но това няма да се случи. Катастрофалните предсказания постоянно се разминават. Още през 2000 година усетих, че в тях има нещо гнило. И че целта им е като на страхливците с детския револвер с капси. Чрез осъзнаване на смъртта да се оцени животът. Аз своя вече не го ценя. И най-прекрасното опротивява, когато се прави твърде дълго. За 40 години всичко съм видял и от всичко ми е писнало. Само тъпаците покорно понасят екзистенциалното опустяване. И само тъпаците разчитат, че нещо съществено ще се промени. Промяната е само към по-лошо. Включително физически. Засега съм добре, но между 30-ата и 40-ата си година мъжът е в сходна форма. После идва разрухата. При жените идва по-рано. И по-рязко. При връстничките ми вече е дошла. Ако бях жена, досега да съм се отървал от срама да остарявам. Но съм мъж и ще го правя тепърва.

Това, че го реших днес, едва ли е случайно. В средата на годината и живота. От дете свикнах с братската идея да дележа всичко на две, поравно. А от цялото да се задоволявам с половината. На 4 август навършвам 40 години. При една оптимистична перспектива за продължителност на живота това е приблизително половината. Но аз няма да навърша своята. Защото на 3 август ще се самоубия.

Веднага щом го реших, изпитах облекчение, вместо – както би било по-нормално – страх. Началото на предстоящия месец пресъздава началото на предстоящ живот. Първият ден прави перспективата толкова далечна, сякаш никога няма да настъпи, и даже мисълта за нея не води до страховитото ѝ осмисляне, а само до безопасна заигравка с фатализма и неизбежността. Прекарах деня в планове, все едно подготвям ваканция, и нахвърлях програмен проект на идните 30 дни – с основни идеи и намерения.

Изпитвам задоволство от прилежната подреденост и предвидимост на бъдещето. Никога преди животът ми не е бил толкова разграфен и ясен. Започвам този дневник, в който ще вписвам преживяванията си, а когато мигът настъпи – и края. Не знам някога някой да го е правил. Решението за самоубийство никога не е спонтанно и се предхожда от страх и колебания, но след това на тяхно място идват твърдата воля и непоклатимата решителност, които са насочени към подготовка на детайлите по самия суициден акт и нямат за цел изследователско проследяване на последователността, довела до него. Аз целя да я проследя.